

Förord - Mina egna ord!

Ur Lgr-11, kunskapskrav för betyget E i åk 6.

”Eleven kan skriva olika slags texter med begripligt innehåll och i huvudsak fungerande struktur samt viss språklig variation. I texterna använder eleven grundläggande regler för stavning, skiljetecken och språkriktighet med viss säkerhet.”

Det finns några ord och tankar som har inspirerat mig i arbetet med stavningen i min elevgrupp. När jag inte kunde hitta ett läromedel som hjälpte mig att förverkliga tankarna fick jag försöka göra det själv. Se denna pärm som en meny med övningar och tips, där du som pedagog plockar, väljer och anpassar till din verklighet.

Det vi pedagoger gör är viktigt! Glädjen i att skriva och uttrycka sig så att andra förstår, är värd en hel del träning.

Individualisering

Individualisering innebär att eleven får träna på det som stimulerar utveckling. Det gäller att hitta rätt nivå och ord som är meningsfulla för individen.

Motivation

Eleven blir motiverad när han/hon tränar på det som känns meningsfullt.

Man stimuleras av att lära av och med andra.

Glädjen i att lära sig och lyckas är viktig.

Frihet stimulerar till eget ansvar.

Reflektion

Elever kan träna sig till eftertanke och hitta mönster hos sig själva.

Det är viktigt med återkoppling till tidigare arbeten.

Utvärdering enskilt och i grupp visar att det man gör är viktigt.

Gemensamma samtal om ord och dess betydelse ger ett behov av språkliga begrepp.

Struktur

Tydliga rutiner skapar lugn, och tid för lärande samtal med individer och grupper.

Variation och individualisering motverkar ”tävlingshets” och jämförande med andra.

Lycka till!

Ulf Eskilsson

Mina egna ord innehåller tips och kopieringsunderlag och ska vara en ”hjälp till självhjälp” när eleven lär sig att stava. Innehållet vill visa strategier på ett reflekterande sätt.

- Eleverna blir medvetna om olika ljud som de kan träna på genom diagnoser.
- Eleverna får träna individuellt genom att de väljer ord själva.
- Eleverna får leta efter ord i sin omgivning.
- Eleverna kan arbeta i sin egen takt.
- Eleverna blir medvetna om sitt eget sätt att lära genom att de kan få ansvar att välja arbetssätt från en meny.

Pedagogen kan använda materialet för att skapa meningsfulla ”veckans ord” som en struktur i klassrummet.

Mina egna ord – Kopieringsunderlag och tips

- I materialet finns flera diagnoser som hjälper eleverna att bli medvetna om olika sätt att stava de vanligaste ljuden.
- Till alla ljud som förekommer i diagnoserna presenteras flera kopieringsunderlag som underlättar en anpassning till gruppens och elevens behov.
- Klassen kan välja ut och bearbeta vissa ljud och sidor gemensamt. Därefter kan man välja ut ord som är på rätt nivå för att stimulera till egen träning.
- Vissa sidor presenterar frekventa ord som elever ofta tycker är svåra att stava, för att alla på så sätt ska kunna utveckla sin stavning.
- I ”Menyerna” presenteras olika sätt att bearbeta förståelsen och stavningen av ord, så att eleverna kan bli medvetna om sina egna personliga sätt att lära.
- Eleven kan bearbeta ord som stavats fel i andra sammanhang med hjälp av en meny.
- En avdelning stimulerar förståelsen av alfabetisk ordning och användning av ordlistan.
- Dessutom finns några annorlunda sidor och tips, för att det kan vara roligt och utmanande att lära sig att stava bättre.

Att komma igång

Använd en skrivbok när ord tränas med hjälp av menyerna med olika träningsförslag. Skrivboken kan också användas som en "loggbok", där eleven skriver datum, vad man gjort och hur det har varit att arbeta. Detta är speciellt bra att göra när ett område är färdigt. Eleven kan kommentera sitt arbete i skrivboken, i loggboken eller på övningspappren.

Hur har det gått att arbeta?

Vad kan man göra bättre nästa gång?

Vad har eleven lärt sig?

Att kopiera

Utnyttja kopieringsmaskinens/printerns möjlighet och låt eleverna göra egna miniböcker. Låt förstasidan vara i en speciell färg så att eleverna ser skillnad på olika områden/häften. Alla börjar med t ex det gula häftet, trots att innehållet är olika! Jag tycker att det är lämpligt att börja med 4-6 sidor för att eleven ska känna att det är greppbart. För att kunna gå tillbaka och reflektera är det viktigt att spara och samla elevens arbete. Gör en mapp eller pärm där allt rättstavningsmaterial samlas.

Klasslista

Ta en klasslista och markera vilka ljud eleven behöver träna på, så att du får kontroll. Skriv sedan upp de kopieringsunderlag som eleven får. Notera sidor som klassen gör gemensamt. En del protokollsidor blir lättare att använda om de används som en parövning först.

Att rätta

När pedagogen rättar bör det vara med blyerts. Använd olika sätt att rätta! Men grundprincipen är att man inte ska se för många felstavade ord!

Jag tycker att det är viktigt att rätta snabbt, så att eleven får respons medan han/hon kommer ihåg hur det kändes att skriva.

INNEHÅLL OCH KOMMENTARER**Diagnoser**

Underlag för egna diagnoser med olika ljud, sid. 10

Diagnos A B, sid. 11

Diagnos C D, sid. 12

Det finns fyra olika diagnoser i pärmen med ord som innehåller alla ljud som presenteras.

Det finns också en sida med ett stort antal ord till varje ljud som pedagogen kan använda för att fördjupa testningen av ett ljud före eller efter ett moment.

När man rättar en diagnos bör man markera stavfelen med blyerts, men inte räkna poäng.

Däremot bör man skriva vilka ljud eller färdigheter som behöver utvecklas. Använd gärna protokollet. Spara diagnoserna i en pärm eller "Portfolio" för att sen kunna plocka fram dem och leta efter bevis på utveckling. När diagnoserna är gjorda bör man fråga sig:

Vet eleven vad ordet betyder?

Utelämnar och förväxlar eleven konsonanter?

Utelämnar eller förväxlar eleven vokaler?

Kan felstavningen bero på felaktigt uttal av ordet?

Är handstilen svårläslig?

Vilket ljud är det som det ofta blir fel på?

Snabb-brev

Ett annat sätt att skaffa dokumentation om förmågan att stava, är att låta eleverna skriva ett "snabb-brev". Med det menas att de ska skriva snabbt, men läsligt om det pedagogen vill. Låt eleverna t ex berätta om sin förmåga att stava, läsa och skriva! Rätta inte utan samla in texterna och lämna sedan tillbaks breven till eleverna efter någon månad och då får eleverna själva rätta sin egen text.

Kopieringsunderlag med sidhänvisningar

Inledning

Diktamen sid. 13

Frågor om att stava rätt 1 sid. 14

Frågor om att stava rätt 2 sid. 15

Mål sid. 16

Knep och knåp med ord sid. 17

Kamratjakt sid. 18

Medvetna elever blir ofta mer motiverade att lära.

- Genomför enkäterna innan ni börjar arbeta.
- Sätt upp mål tillsammans med eleven.
- Visa att man kan lära sig, och samtidigt ha trevligt och vara med andra.

Ljud

Efter det att eleverna gjort någon eller några diagnoser kan man individualisera med hjälp av kopieringsunderlag för de olika ljuden. Behöver man träna på ng-ljudet så gör man det! Till varje ljud passar också olika protokoll. Låt eleverna pröva : Samla ord, Uppdrag med... och Poängjakt med...

Följande moment kan eleven, elevgrupper eller hela klassen träna extra på:

dubbelteckning

j-ljudet å-ljudet

tj-ljudet ng-ljudet

ä-ljudet sj-ljudet

låneord och kluriga ord

Dubbelteckning

En lista med ord sid. 19

Räkna med vokaler sid. 20

Rövarspråket sid. 21

Dubbelteckning av konsonanter sid. 22

Flera konsonanter sid. 23

j-ljudet

Sortera ord med j-ljud sid. 24

Välj dina ord med j-ljud sid. 25

ng-ljudet

Sortera ord med ng-ljud sid. 26

Välj dina ord med ng-ljud sid. 27

ä-ljudet

ä-ljudet sid. 28

E eller ä? sid. 29

å-ljudet

Sortera ord med å-ljudet sid. 30

O eller å? sid. 31

tj-ljudet

Sortera ord med tj-ljud sid. 32

Välj dina ord med tj-ljud sid. 33

sj-ljudet

Sortera ord med sj-ljud sid. 34

Välj dina ord med sj-ljud sid. 35

Kluriga ord

Kluriga ordgrupper 1 sid. 36

Facit: 1. -age 2. -tion 3. -sion 4. -sion 5. s-ljud 6. svåra!

Kluriga ordgrupper 2 sid. 37

Facit: 1. x 2. sammansatta 3. bil-ord 4. hj - 5. -n 6. e

Kluriga ordgrupper 3 sid. 38

Facit: 1. e eller ä 2. m-ljud 3. x-ljud 4. -ng 5. -gn 6. -ett

Kluriga ordgrupper om intressen sid. 39

Facit: 1. fotboll 2. ridning 3. ishockey 4. schack 5. kaniner 6. hundraser

Kluriga ordgrupper om skolämnen sid. 40

Facit: 1. svenska 2. slöjd 3. matematik 4. geografi 5. bild 6. idrott

Kluriga ord ska in i ordlistan 1 sid. 41

Kluriga ord ska in i ordlistan 2 sid. 42

Vilka ord vill du lära dig stava till? sid. 43

Första och sista bokstaven! Badrum sid. 44

Regler

På dessa sidor möter eleverna olika regler för stavning av vanliga ljud i det svenska språket.

Regler	sid. 45
Vilken regel?	sid. 46
Regler med hårda och mjuka vokaler	sid. 47
Exempel på regler 1	sid. 48
Exempel på regler 2	sid. 49

Alfabetisk ordning och ordlistan

Med hjälp av dessa sidor tränar eleven på att använda ordlistan som ett hjälpmedel. Sidorna innehåller träning på alfabetet, på ledord och träning på att slå upp ord.

Ett hemligt språk	sid. 50
<i>Facit: Hej Det är en konsonant efter en seg vokal. Det är flera konsonanter efter en vokal som du säger snabbt. Hej då</i>	

Alfabetisk ordning,	sid. 51
Vilken ordning?	sid. 52
Ord som börjar på samma bokstav	sid. 53
Rekordjakt med ordlistan	sid. 54
Ledord	sid. 55
Ordens betydelse	sid. 56
Samla ord i ordlistan	sid. 57

Protokoll

Sidor som kan anpassas till olika ljud och olika sammanhang.

Alla elever kan arbeta med samma protokoll men anpassa det till sina behov.

Ett ord jag alltid ska stava rätt	sid. 58
Mina 50 ord jag aldrig mer ska stava fel på!!!	sid. 59
Första och sista bokstaven!	sid. 60
Mina egna veckans ord!	sid. 61
_____ egna ord,	sid. 62
Samla ord!	sid. 63
Ordsamling i läxa,	sid. 64
Uppdrag med _____	sid. 65
Poängjakt med _____	sid. 66

Meny

Här möter eleverna variationer på träning på att stava och förstå ord. Förstora sidan till en A3 och sätt upp den på väggen så att den syns.

Meny	sid. 67
Utvärdering av stavningsarbetet	sid. 68

RÄKNA MED VOKALER

1 2 3 5
4

Det finns fler konsonanter än vokaler i det svenska språket.

Nu ska du komma på ord som innehåller rätt antal bokstäver och rätt antal vokaler.
Fyll i vokalerna.

__ b c d __ f g h __ j k l m n __ p q r s t __ v w x __ z __ _ _

Kom på och skriv ord som har fyra bokstäver men två ska vara vokaler:

Kom på och skriv ord som har fem bokstäver men två ska vara vokaler:

Kom på och skriv ord som har sex bokstäver men tre ska vara vokaler:

Stryk under alla vokaler du skrivit i rutorna här ovanför!

SM i ormbrytning

Namn: _____

VÄLJ DINA ORD MED J-LJUDET

Läs alla orden i rutan. Välj ut sju ord från rutan. Ringa in orden.

J-ljudet stavas oftast med j eller g.
Ibland stavas det med hj, gj, lj, eller dj.

glädje	hej	jordgubbe	jul	get	gillar
genast	ljud	ljus	hjul	hjärta	hjälp
hjälm	djur	djup	djungel	gjorde	adjö

Skriv dina ord två gånger på strecken så fint du kan.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

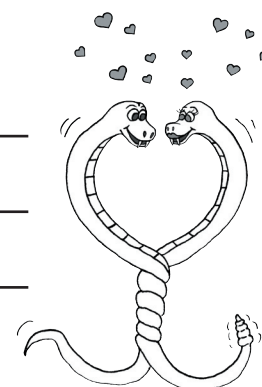
6. _____

7. _____

Namn: _____

Stryk under alla j-ljud du skrivit.
Skriv meningar med så många j-ljud du får plats med!

VILKA ORD VILL DU LÄRA DIG STAVA TILL?

Dra ett streck under de ord som **du inte kan stava till men vill lära dig!**

ishockey	tackla	teka	sarg	skridsko	utvisning
fotboll	dribbla	jubel	volley	målvakt	passning
ridning	galopp	skritt	sadelgjord	box	rykta
idoler	autograf	mikrofon	scen	porträtt	beundra
TV	program	nyheter	sport	signatur	fjärrkontroll
musik	refräng	schlager	rytm	sångare	notställ
maträtter	pizza	lasagne	hamburgare	laxpudding	grillkorv
drycker	mjök	lemonad	juice	vatten	saft
godis	choklad	lakrits	lösgodis	tabletter	geléhallon
sporter	badminton	tennis	innebandy	friidrott	simning

Skriv upp 6 ord med en kort motivering till varför du vill kunna stava till dem.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

När du har kontrollerat orden du skrivit av så ritar du ett djur i rutan. Har du skrivit snyggt så att alla bokstäverna syns så får du färglägga din bild. Har du läst dina ord och tänkt efter vad de betyder så ritar du en ram runt rutan!

ORDENS BETYDELSE

Slå upp orden i ordlistan och skriv av allt som finns om ordet.

Censur _____

Miljöförstöring _____

Kalender _____

Ekonomi _____

Observera _____

Succé _____

Jury _____

Ögonvittne _____

Namn: _____

Undersökning av antalet vokaler. Räkna antalet vokaler i orden du slog upp i ordlistan.

Vokaler	a	o	å	u	e	i	y	ä	ö
Antal									